

УДК 37.016
К77

Кравцова Н. М.

К77 Українська мова (навчання грамоти). 1 клас. Частина 1 /
Н. М. Кравцова, О. Д. Придаток, Л. О. Білушенко. — Х. :
Вид. група «Основа», 2019. — 391, [1] с. — (Серія «Мій
конспект»)

ISBN 978-617-00-3562-2.

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування та розробки уроків української мови (навчання грамоти) у 1-му класі Нової української школи, складені відповідно до вимог нового Державного стандарту початкової освіти (2018) за Типовою освітньою програмою авторського колективу під керівництвом О. Я. Савченко.

Розподіл годин і тематика уроків відповідають змісту підручника М. С. Вашуленка, О. В. Вашуленко (Українська мова. Буквар : підруч. для 1 класів закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). — К. : Видавничий дім «Освіта», 2018).

Конспекти уроків, різноманітних за формою проведення, побудовано з урахуванням основних положень Концепції «Нова українська школа», на засадах компетентнісного, діяльнісного підходів, з використанням елементів інтеграції, інноваційних та здоров'язбережувальних технологій, інтерактивних методів та прийомів навчання, сучасного обладнання як складової нового освітнього середовища.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.016

ISBN 978-617-00-3562-2

© Кравцова Н. М., Придаток О. Д.,
Білушенко Л. О., 2018
© Корягін В. О., дизайн обкладинки, 2019
© ТОВ «Видавнична група «Основа», 2019

ЗМІСТ

Орієнтовне календарно-тематичне планування	6
Добуквений період	9
Урок 1. Буквар — перша навчальна книга	9
Урок 2. Письмове приладдя	13
Урок 3. Я вчуся знайомитися, спілкуватися	16
Урок 4. Орієнтування на обмеженій площині	20
Урок 5. Ознайомлення зі словами — назвами предметів. <i>Що?</i>	23
Урок 6. Програмування наступного руху руки	27
Урок 7. Ознайомлення зі словами — назвами предметів. <i>Хто?</i> . Сім'я, родина. Класна родина	30
Урок 8. Координування рухів руки	34
Урок 9. Ознайомлення зі словами — назвами дій. <i>Що робить? Що роблять?</i> . Дитячі хобі	37
Урок 10. Координування рухів руки. Розміщення малюнка в обмеженому просторі	41
Урок 11. Ознайомлення зі словами — назвами ознак. <i>Який? Яка? Яке? Які?</i> . Овочі. Ягоди. Фрукти	44
Урок 12. Виділення окремих предметів з групи предметів	48
Урок 13. Ознайомлення зі словами, якими називають кількість предметів. <i>Скільки? Який, яка, яке по порядку?</i> . Робота з дитячою книжкою	52
Урок 14. Контролювання натиску олівцем на папір. Розвиток зв'язного мовлення (<i>«Мої перші кроки у країні знань»</i>)	56
Урок 15. Досліджую речення. Професії	59
Урок 16. Орієнтування в напрямку письма	62
Урок 17. Ознайомлення зі знаками в кінці речення. Крапка. Знак питання. Знак оклику. Речення розповідні, питальні й окличні (<i>без уживання термінів</i>)	65
Урок 18. Основний рядок	68
Урок 19. Ознайомлення зі службовими словами в реченні	72
Урок 20. Письмо в рядку прямих ліній	76
Урок 21. Поділ слів на склади	79
Урок 22. Допоміжні лінії рядка	83
Урок 23. Наголос у словах	86
Урок 24. Письмо в графічній сітці з допоміжними лініями	89
Урок 25. Мовні і немовні звуки. Голосні і приголосні звуки	92
Урок 26. Письмо в повній графічній сітці	95
Урок 27. Тверді і м'які приголосні звуки	99
Урок 28. Письмо в повній графічній сітці. Розвиток зв'язного мовлення (<i>«Вчуся запитувати»</i>)	102
Урок 29. Складозвуковий аналіз слів. Закріплення вивченого. Робота з дитячою книжкою. Казки	105
Урок 30. Письмо в повній графічній сітці	108
Буквений період	112
Урок 31. Звук [а]. Буква а, А. Складання речень за схемами і малюнком. Звук [а] (<i>буква а, А</i>) в ролі окремого слова	112
Урок 32. Письмо малої букви а	115
Урок 33. Закріплення букви а, А, її звукового значення	118
Урок 34. Письмо великої букви А	121
Урок 35. Звук [о]. Буква о, О. Складання речень за малюнками	124
Урок 36. Письмо малої букви о	127
Урок 37. Закріплення букви о, О, її звукового значення	130
Урок 38. Письмо великої букви О	133

Урок 39.	Звук [і]. Буква <i>і, І</i> . Звук [і] в ролі окремого слова	136
Урок 40.	Письмо малої та великої букви <i>і, І</i>	139
Урок 41.	Звук [и]. Буква <i>и, И</i> . Один предмет — багато предметів. Робота з дитячою книжкою	143
Урок 42.	Письмо малої і великої букви <i>и, И</i> . Розвиток зв'язного мовлення («Знайомлюся із секретами слів, якими називають кількість предметів»)	147
Урок 43.	Звук [у]. Буква <i>у, У</i> . Складання речень	151
Урок 44.	Письмо малої букви <i>у</i>	155
Урок 45.	Закріплення букви <i>у, У</i> , її звукового значення. Складання речень	159
Урок 46.	Письмо великої букви <i>У</i>	162
Урок 47.	Звук [е]. Буква <i>е, Е</i> . Складання розповіді за серією малюнків.	165
Урок 48.	Письмо малої букви <i>е</i>	169
Урок 49.	Закріплення букви <i>е, Е</i> , її звукового значення. Складання речень за малюнками	172
Урок 50.	Письмо великої букви <i>Е</i>	176
Урок 51.	Звук [м], позначення його буквою <i>м, М (ем)</i> . Читання складів і слів із буквою <i>м</i>	179
Урок 52.	Письмо малої букви <i>м</i>	183
Урок 53.	Закріплення букви <i>м, М</i> , її звукового значення. Читання слів і речень з буквою <i>м, М</i>	187
Урок 54.	Письмо великої букви <i>М</i>	190
Урок 55.	Звуки [л], [л'], позначення їх буквою <i>л, Л (ел)</i> . Читання складів і слів з буквою <i>л</i> . Робота з дитячою книжкою	193
Урок 56.	Письмо малої букви <i>л</i>	197
Урок 57.	Закріплення звуків [л], [л'], букви <i>л, Л</i> . Читання слів, речень з вивченими буквами	200
Урок 58.	Письмо великої букви <i>Л</i> . Розвиток зв'язного мовлення («Вчуся визначати ознаки предметів»)	203
Урок 59.	Звуки [н], [н'], позначення їх буквою <i>н, Н (ен)</i> . Читання складів і слів з вивченими буквами	207
Урок 60.	Письмо малої букви <i>н</i>	210
Урок 61.	Закріплення звуків [н], [н'], букви <i>н, Н</i>	213
Урок 62.	Письмо великої букви <i>Н</i>	216
Урок 63.	Звуки [с], [с'], буква <i>с, С (ес)</i> . Читання складів і слів із буквою <i>с</i>	219
Урок 64.	Письмо малої букви <i>с</i>	222
Урок 65.	Закріплення звуків [с], [с'], букви <i>с, С</i> . Читання слів, речень, тексту з вивченими буквами	226
Урок 66.	Письмо великої букви <i>С</i>	230
Урок 67.	Звук [к], позначення його буквою <i>к, К (ка)</i> . Читання складів і слів із буквою <i>к</i>	233
Урок 68.	Письмо малої букви <i>к</i>	236
Урок 69.	Закріплення букви <i>к, К</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах. Робота з дитячою книжкою	239
Урок 70.	Письмо великої букви <i>К</i> . Розвиток зв'язного мовлення («Вчуся визначати ознаки осені»)	243
Урок 71.	Звук [в], позначення його буквою <i>в, В (ве)</i> . Читання складів і слів з буквою <i>в</i>	247
Урок 72.	Письмо малої букви <i>в</i>	250
Урок 73.	Закріплення букви <i>в, В</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах. Уявлення про особові займенники <i>він, вона, воно, вони</i> (без уживання термінів)	253
Урок 74.	Письмо великої букви <i>В</i>	256
Урок 75.	Звуки [р], [р'], буква <i>р, Р (ер)</i> . Читання складів і слів із буквою <i>р</i>	259
Урок 76.	Письмо малої букви <i>р</i>	262
Урок 77.	Закріплення букви <i>р, Р</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах	265
Урок 78.	Письмо великої букви <i>Р</i>	268
Урок 79.	Звук [п], позначення його буквою <i>п, П (пе)</i> . Читання складів, слів і тексту з буквою <i>п</i>	272
Урок 80.	Письмо малої букви <i>п</i>	276

Урок 81. Закріплення букви <i>п, П</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах	279
Урок 82. Письмо великої букви <i>П</i>	282
Урок 83. Звуки [т], [т'], позначення їх буквою <i>т, Т (те)</i> . Читання складів і слів із буквою <i>т</i> . Робота з дитячою книжкою	286
Урок 84. Письмо малої букви <i>т</i> . Розвиток зв'язного мовлення (« <i>Вчуся описувати предмети</i> »)	290
Урок 85. Закріплення букви <i>т, Т</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах. Слова, однакові за звучанням і написанням, але різні за значенням	293
Урок 86. Письмо великої букви <i>Т</i>	297
Урок 87. Звуки [д], [д'], позначення їх буквою <i>д, Д (де)</i> . Робота над літературною вимовою слів із дзвінкими приголосними [д], [д'] у зіставленні з [т], [т']. Читання складів і слів із буквою <i>д</i>	300
Урок 88. Письмо малої букви <i>д</i>	304
Урок 89. Закріплення букви <i>д, Д</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах	307
Урок 90. Письмо великої букви <i>Д</i>	311
Урок 91. Звуки [з], [з'], позначення їх буквою <i>з, З (зе)</i> . Відпрацювання літературної (<i>дзвінкої</i>) вимови слів з виучуваними звуками. Читання складів, слів і речень із буквою <i>з, З</i>	314
Урок 92. Письмо малої букви <i>з</i>	318
Урок 93. Закріплення букви <i>з, З</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах	321
Урок 94. Письмо великої букви <i>З</i>	324
Урок 95. Звук [б], позначення його буквою <i>б, Б (бе)</i> . Відпрацювання літературної вимови слів зі звуком [б]. Читання складів, слів, речень із буквою <i>б</i>	327
Урок 96. Письмо малої букви <i>б</i>	330
Урок 97. Закріплення букви <i>б, Б</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах. Робота з дитячою книжкою	333
Урок 98. Письмо великої букви <i>Б</i> . Розвиток зв'язного мовлення (« <i>Вчуся розповідати про призначення предметів</i> »)	337
Урок 99. Звук [й], позначення його буквою <i>й, Й (йот)</i> . Читання складів, слів і речень з буквою <i>й</i>	341
Урок 100. Письмо малої букви <i>й</i>	345
Урок 101. Закріплення букви <i>й, Й</i> , її звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах	348
Урок 102. Письмо великої букви <i>Й</i>	352
Урок 103. Закріплення букв, їхнього звукового значення, уміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах	356
Урок 104. Закріплення вивчених букв	359
Урок 105. Закріплення знань і вмінь, пов'язаних із вивченими буквами	363
Урок 106. Закріплення вивчених букв	367
Урок 107. Закріплення знань і вмінь, пов'язаних із вивченими буквами	370
Урок 108. Закріплення вміння писати слова, речення	374
Урок 109. Закріплення знань і вмінь, пов'язаних із вивченими буквами	377
Урок 110. Закріплення вміння писати слова, речення	380
Урок 111. Підсумковий урок за семестр. Робота з дитячою книжкою	384
Урок 112. Підсумковий урок за семестр. Розвиток зв'язного мовлення (« <i>Складаю розповідь за малюнками</i> »)	387
Література та Інтернет-ресурси	390

ДОБУКВЕНИЙ ПЕРІОД

УРОК 1. БУКВАР — ПЕРША НАВЧАЛЬНА КНИГА

Мета: ознайомити дітей із завданнями уроків читання, із букварем, правилами роботи з підручником, правилами поведінки на уроці та під час перерви; створити умови, що сприяють появі інтересу до навчальної книги — букваря, бажання вчитися, ходити в школу, здобувати знання, дотримувати правил поведінки на уроці та на перерві; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати толерантність, дбайливе ставлення до книги.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями сюжетів про школу, ручка, олівець, пенал, конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

— Доброго ранку, мої маленькі друзі! Сподіваюся, ви добре відпочили влітку. Учора ви були ще дошкільнята, а сьогодні вже першокласники. Всі учні навчаються у школі — просторому будинку. Щоранку я буду на вас чекати із нетерпінням, аби навчити мудрості, розуму, гарних манер.

— Осіннім помахом відчиняє двері школа у чарівний світ знань. Сонечко радо підморгує і бажає провести всі дні у школі з усмішкою та радістю. А дощик наповнює по вінця відерце чистою водою добра та ввічливості. І зайчик, який пробігає біля школи, шле великий привіт учням, бажає бути слухняними. А лисичка, яка виглядає із-за кущика, хоче бачити першокласників кмітливими.

— Бажаю, щоб усі сподівання здійснилися! Сьогодні до нас завітав Мудрунчик, який хоче навчити дітей того, що він знає сам. Спробуйте відгадати загадку.

- Ось всіх до класу він скликає,
Голосистий наш дзвінок,
І ми радо поспішаєм
Не в садок, а на... (урок).

— Отже, ваш перший урок **РОЗПОЧИНАЄТЬСЯ!**

2. Тренінг. Вправа «Знайомство»

Учні утворюють коло. Називають свої імена і промовляють добрі побажання сусідові по колу.

— Діти, утворіть коло. Назвіть своє ім'я та промовте добрі побажання сусідові по колу. («Мене звати *Ольга Дмитрівна. Марійко, бажаю тобі бути кмітливою та уважною на уроці!*»)

Очікування

— Розкажіть Мудрунчику, чого ви хочете навчитися у першому класі.
— Отже, ми поринемо у світ різних наук, навчимося досліджувати, дружно працювати, одне одному допомагати.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) Гра «Ранець».

— Знайомтесь, діти: це — Миколка-першокласник. Послухайте, як хлопчик складав свій ранець. Я читатиму повільно, а ви слухайте уважно. Якщо Миколка правильно поклав річ у портфель — плесніть у долоні, якщо помилився — тупніть однією ногою. Будьте уважними!

МИКОЛКА-ПЕРШОКЛАСНИК

Перший раз малий Микола
Став збиратися до школи.
Олівець поклав у сумку,
Книги, ручку, зошит, гумку,

М'яч, перо, граблі, подушку,
На обід м'яку пампушку,
Двох ведмедиків, лопату,
Білочку руду хвостату.
Лук і стріли, і рушницю,
Ще й пухкеньку паляницю,
Ще стілець, і стіл, і парту,
І географічну карту,
Трактор, і машинку, й мило —
Вже й надворі звечоріло.
Сів Миколка, дума думку:
«Чи усе поклав у сумку?»

Н. Кир'ян

— Які речі потрібні у школі?

— А яких не варто брати?

2) Гра «Впізнай предмет».

— Мудрунчик, який завітав до нас на урок, цікавиться, чи добре ви знаєте назви навчального приладдя. Я описуватиму предмети, а ви знаходитимете їх на парті та показуватимете мені.

- Нею ми будемо писати букви та слова у зошиті. (*Ручка.*)
- Ним можна намалювати квіти. (*Олівець.*)
- У ній зберігаються ваші зошити. (*Папка.*)
- Він — перша книжка, яку ми разом читатимемо протягом першого класу. (*Буквар.*)
- Вона допоможе рівно накреслити лінію. (*Лінійка.*)

— Хто з вас може порахувати предмети на парті?

— Порахуйте предмети зліва направо.

— А тепер — справа наліво.

— Покладіть буквар перед собою. Під нього покладіть лінійку.

— На буквар — пенал.

— Праворуч від букваря покладіть олівець.

— Ручку — між букварем і олівцем.

2. Вивчення нового матеріалу

1) Ознайомлення з букварем.

Загадка

- Букви всі від А до Я
На сторінках... (*букваря.*)

Гра «Що мені прошепотів буквар?»

— Буквар — це ваша перша книга. Він навчить вас читати, міркувати. Візьміть його до рук. Роздивіться малюнки. Покладіть до вухка, заплющте оченята і послухайте, що він вам прошепоче.

Учитель пошепки читає прохання букварика.

- Беріть мене завжди чистими руками.
- Коли гортаєте мої сторінки, намагайтеся їх не загинати.
- Підручник — це не альбом, тому малюнки для його сторінок створюють художники, а учні їх лише роздивляються.
- Виготовте для мене закладку — і ви швидко знайдете потрібну сторінку.
- Кладіть мене завжди на певне місце, тоді я ніколи не загублюся.
- Бережіть мене, бо я для вас — найкращий шкільний друг.
— Розплющте оченята та розкажіть Мудрунчикові, що розповів вам букварик.

2) Ознайомлення з правилами поведінки на уроці та на перерві.

Гра «Правила поведінки на уроці»

— Наш Мудрунчик хоче вас ознайомити з правилами поведінки на уроці.

Заходить учитель — треба встати,
Як він тобі дозволить — сядь.

Спитати хочеш — не гукай,
А тільки руку піднімай.
У школі парту бережи
І на парті не лежи.
Щоб урок пройшов немарно,
Треба сісти рівно, гарно.
Не стрекочи на уроках,
Як папуга чи сорока.

Гра «Продовж речення. Правила поведінки на перерві»

В коридор виходиш ти з друзями погратися.
Добре маєш пам'ятати: в грі не слід... (*штовхатися!*)
Не біжи по коридору — можеш травмуватись.
Якщо йтимеш ти спокійно, буде час... (*погратись*).
Дуже люблять наші діти в різні ігри грати,
Та щоб добре відпочити, не треба... (*кричати*).
В коридорі чемні діти не їдять сніданки —
Йдуть спокійно на перерві їсти до... (*їдальні*).

Гра-руханка «Ура! Перерва»

— Як потрібно поводитися на перерві?
Учні утворюють коло. Імітують запропоновані рухи.

- На ігровому майданчику стрибати на скакалці.
- Ловити м'ячика.
- Розповідати товаришеві на вушко новину про школу.
- Рухатися «вагончиками».

Вправа «Асоціативний куц»

(Учитель, учні, урок, перерва, дзвінок, школа, товариші...)

3) Робота за підручником (с. 4–5).

Ознайомлення з умовними позначеннями

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Діти, погляньте на сторінку букваря. Кого ви там бачите?
- Хто може прочитати речення?
- А текст, написаний на сторінці 4?
- Що роблять діти?
- Який у них настрій?
- Що приготувала вам родина для навчання у школі?
- Хто супроводжував вас до школи?
- Який настрій у вас був?

Фізкультхвилинка

Раз, два! Час вставати,
Будемо відпочивати.
Три, чотири! Присідаймо,
Швидко втому проганяймо.
П'ять, шість! Засміялись,
Старанно понахилялись.
Зайчик сонячний до нас
Завітав у світлий клас.
Будемо бігати, стрибати,

Щоб нам зайчика впіймати.
Прудко зайчик утікає
І промінчиками грає.
Сім, вісім! Час настав
Повернутися до справ.

Слухання вірша за посиланням (QR-кодом)

- Діти, послухайте вірш.
- Хто супроводив Петруся до школи?

4) Розвивальна гра «Винахідники».

— Мудрунчик збирався до школи і поклав цікаву річ у портфель. Доведіть, що вона може знадобитися у школі.

— Що це? (*Учитель дістає з ранця дерев'яну паличку.*)

— Чи потрібно паличку брати до школи?

— Але ж Мудрунчик не дарма поклав її в окрему кишеню. Отже, вона йому дуже потрібна. Поміркуймо разом, як можна використати звичайну паличку.

Наприклад:

Паличку можна використати як указку; можна з допомогою неї врятувати з калюжі мурашку; можна дістати предмет, що закотився під шафу тощо.

— Ви справжні винахідники! Дякую вам, що довели правоту Мудрунчика. Гадаю, ми цю паличку залишимо в ранці, нехай вона йому стане у пригоді.

5) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

Діти працюють на килимку.

— Діти, уявіть, що вам потрібно створити букварик для учнів першого класу. Спробуйте створити цю книжку. Подивіться: перед вами багато цеглинок. Ви берете цеглинки і розпочинаєте створювати букварик з картинками.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Яких правил потрібно дотримувати на уроці?
- Як слід поводитися на уроці?
- Висловіть побажання однокласникам.
- Яку книгу ви будете вивчати протягом року?
- Про що ви розповісте своїм рідним?
- А чим поділитесь з друзями?
- Який настрій зараз у вас?
- Діти, я розкажу всім, що мої першокласники дуже розумні й старанні школярки, що мені з вами цікаво навчатися. Я з нетерпінням чекатиму завтрашнього дня, аби знову зустрітися.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 2. ПИСЬМОВЕ ПРИЛАДДЯ

Мета: ознайомити учнів з письмовим приладдям (*зошитом, ручкою, олівцем*), гігієнічними правилами письма; звернути увагу на обкладинку зошита (*зміст малюнка*); вправляти у правильному розміщенні олівця учнів, які пишуть правою/лівою рукою; розвивати дрібні м'язи руки та м'язову пам'ять дітей, увагу, логічне мислення; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», кольорові олівці, малюнок із зображенням Буратіно.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

- Діти, чи готові ваші очі до уроку? (*Так!*) Підморгнить мені.
- Чи готові ваші вухка мене слухати? (*Так!*) Покажіть, як ви ними слухаєте.
- Чи готові ваші ручки писати у зошиті? (*Так!*) Поплескайте.
- Чи готові ваші ніжки вас слухати? (*Так!*) Потупайте.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

- А навіщо людині вміти писати?
- Діти, до нас сьогодні на урок завітав Буратіно.
- Буратіно, які ти знаєш предмети, якими можна писати та малювати? Діти, спробуйте відгадати загадки — і ви дізнаєтеся, чим може писати Буратіно.

Загадки

- Маленьке, біленьке,
По чорному полю плигає і слід залишає. (*Крейда.*)
- У коробці спочивають
Спритні хлопці молодці,
Убрання барвисте мають
І загострені кінці.
На папері слід лишають,
А зовуться... (*олівці*).

2. Повідомлення теми та мети уроку

- Діти, сьогодні ви ознайомитесь із письмовим приладдям, гігієнічними правилами письма.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Ознайомлення з письмовим приладдям.

Вправа «Відкритий мікрофон»

- А ще чим можна залишати слід на папері? (*Ручкою, фломастерами, фарбами.*)
- Перед вами на парті є кольорові олівці. Знайдіть у коробці олівець такого кольору, що вам найбільше подобається малювати. Візьміть його у праву руку (*лівіш — у ліву руку*). Покажіть, де у вас права рука. Підніміть її, поставте на парту. Подивіться уважно, як я тримаю. Сьогодні будемо працювати з олівцями. Подружіться з ними, правильно тримайте у пальчиках. Хто знає, як слід тримати олівець? Нумо разом пригадаємо, скільки пальців на руці.

Нумо пальці рахувать:
Один, два, три, чотири, п'ять.
Один, два, три, чотири, п'ять —

Десять пальців, дві руки —
Це твої помічники.

За Ю. Соколовою

- А тепер пригадаймо, як зветься пальці на руці: найменший — мізинець, потім — безіменний (*без імені*), середній (*він посередині*), вказівний (*ним указують на щось*), нарешті, — великий, він

завжди виконує велику роботу. Наприклад, візьміть книжку в руки. Скількома пальцями ви її тримаєте? (Чотири пальці її тримають з одного боку, а великий тримає її всю.)

— Візьміть олівець у руку. Які пальці його тримають? (Олівець тримаємо тільки трьома пальцями — великим, вказівним і середнім. Він більше спирається на середній палець, притримується великим і зверху вказівним. Усі три пальці знаходяться приблизно на відстані 2 см від кінця олівця.)

Учитель обходить клас і кожному з учнів показує, як правильно тримати олівець.

— Діти, покажіть Буратінові, як ви вмієте тримати олівець. Навчіть його!

Пальчикова гімнастика. Гра «Піаніно»

— Поставте всі пальці на парту і на рахунок піднімайте по одному, починаючи з мізинця.

2) *Ознайомлення із зошитом (Вашуленко О. В. Зошит для письма і розвитку мовлення № 1. 1 клас / О. В. Вашуленко, О. Ю. Прищеп. — К. : Видавничий дім «Освіта», 2018).*

— Що потрібно мати для уроків письма? Ну, звісно, зошит із друкованою основою, прості та кольорові олівці. Згодом ви будете писати ручкою. Роздивіться зошит та визначте, де обкладинка, а де — сторінки.

— Що зображено на обкладинці?

— Нумо ознайомимось з умовними позначками. (Учитель зачитує, що означає кожна позначка.)

3) *Ознайомлення з правилами посадки за партою під час письма.*

— Розгляньте плакат та навчіть Буратіно сидіти правильно за партою. Сядьте так, як показано на плакаті: ноги поставте повною ступнею на підлогу, спину тримайте прямо, голову нахиліть униз так, щоб бачити, що позначено у зошиті, лікті покладіть на парту так, аби не звисали. Між партою і грудьми повинна бути відстань на ширину долоні. Плечі мають бути на одному рівні. Зіпріться ліктем на парту й торкніться пальчиками скроні. Так перевіряють відстань від очей до зошита.

4) *Виконання завдань у зошиті.*

Зошит свій я розгортаю,

Навкоси його кладу.

Ручку я ось так тримаю.

Сяду рівно, не зігнуся,

До роботи я беруся.

— Діти, як правильно покласти зошит на парту?

— Розгляньте сторінки у своїх зошитах.

— Прикладіть на сторінку зошита свою руку долонькою вниз і обведіть її.

— Назвіть ім'я кожного пальчика.

Фізкультхвилинка

Я малюю зайчика для вас.

Раз. (Роблять колові рухи руками над головою.)

Це у нього, бачте, голова.

Два. (Руки кладуть на голову.)

Це у нього вухо до гори.

Три. (Піднімають руки вгору, до вух.)

Це стирчить у нього хвостик сірий.

Чотири. (Повертають тулуб ліворуч, праворуч.)

Це очиці весело горять.

П'ять. (Прикладають руки до очей «біноклем».)

Ротик, зубки — хай морквинку їсть.

Шість. (Наслідують жування моркви зайцем.)

Шубка тепла, хутряна на нім.

Сім. (Погладжують руки, боки, плечі, нагинаються.)

Ніжки довгі, щоб гасав він лісом.

Вісім. (Підскакують на місці.)

Ще навколо посаджу дерева я.

Дев'ять. («Садять дерева» і «притоптують ямки».)

І хай сонце сяє з піднебесся.

Десять. (Піднімаються на носках, руки вгору.)

П. Ребров

5) *Гра «Творча майстерня».*

— Наш Буратіно разом з вами мріє побувати у творчій майстерні. Для Мальвіни він хоче виготовити букет із квітів, а ми йому допоможемо.

— А що для цього потрібно? Нам потрібні матеріали: кольоровий папір, олівець, клей, ножиці.

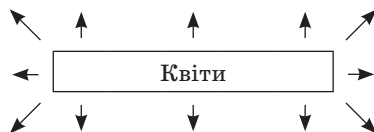
— Але спочатку ми пригадаємо правила користування ножицями.

ПРАВИЛА КОРИСТУВАННЯ НОЖИЦЯМИ

- Користуйся ножицями лише із заокругленими кінцями.
- Клади ножиці так, щоб вони не виступали за край робочого місця.

- Не працюй тупими ножицями, а також ножицями зі слабким кріпленням.
 - У процесі різання уважно стеж за розміткою.
 - Не розмахуй ножицями, не наближайся до товариша під час різання.
 - Не залишай ножиці після роботи у розкритому вигляді.
 - Передавай ножиці кільцями вперед.
 - Виберіть квітку, що вам подобається.
 - З яких деталей складається квітка?
 - Якого кольору пелюстки?
 - А листочки і стовбурець?
- Учитель надає допомогу учням.

б) **Вправа «Асоціативний куц».**

(Ваза, клумба, метелики, бджоли...)

7) **Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.**

Діти працюють на килимку.

— Діти, уявіть, що вам потрібно створити букет для учнів іншого першого класу. Спробуйте створити цю квітку. Перед вами багато цеглинок. Ви берете їх і розпочинаєте створювати букет.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

1. Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Хто може сказати і показати, як правильно сидіти за партою?
- Як правильно тримати олівець?
- Що ви вчилися робити на уроці?

2. Відгадування загадок

- Чорний Іван,
Дерев'яний каптан.
Де носом поведе,
Там помітку кладе. (Олівець.)
- У портфелі є хатинка —
Ручки там живуть, резинка,
Клей, лінійка, кутники —
Школярів помічники. (Пенал.)

— Запам'ятайте, що зошити завжди потрібно класти у спеціальну папку, тоді вони будуть охайними. Олівці та ручку потрібно класти у пенал, аби вони не ламалися і не губилися.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 3. Я ВЧУСЯ ЗНАЙОМИТИСЯ, СПІЛКУВАТИСЯ

Мета: познайомитися з учнями/ученицями класу; вчити їх знайомитися, відрекомендуватися; ознайомити дітей з поняттям «спілкування», з метою і результатом мовленнєвого спілкування, з мовленнєвим етикетом у різних ситуаціях навчальної взаємодії; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; виховувати культуру спілкування.

Обладнання: набори сюжетних малюнків із зображеннями ситуацій спілкування, конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Вправа «Знайомство»

Учні утворюють коло. Промовляють: «Мене звати Назар. Я дуже люблю читати. Я щасливий тому, що...».

— Діти, намалюйте кистю руки у повітрі смайлик, що відповідає вашому настрою.

3. Очікування

— Чого ви очікуєте від сьогоднішнього уроку?

— Яким, на вашу думку, він має бути?

— А якими маєте бути ви?

— Отже, сподіваюся, ми проведемо цікавий, творчий, корисний урок, на якому кожен із вас дізнається для себе багато нового.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) Гра «Сумний чи веселий». Робота з конструктором LEGO в малих групах.

Діти утворюють коло на килимку.

— Оберіть цеглинку, що, на вашу думку, видається найвеселішою. Поясніть свій вибір.

— Оберіть цеглинку, що, на вашу думку, видається найсумнішою. Чому ви взяли саме таку цеглинку?

— Діти, додайте щось до сумної цеглинки, щоб якось розвеселити її.

— Пригадайте ситуації, коли вам було сумно.

— А коли — весело?

— Що може засмутити людину?

— Як можна розвеселити сумну людину?

— Нумо побудуємо вежу різного кольору, що допоможе поліпшити настрій.

Наприклад: вежа червоного кольору символізує подарунки (*морозиво, квіти, цукерки тощо*); вежа зеленого кольору символізує певну дію для поліпшення настрою (*посміхнутися, обійняти тощо*); вежа жовтого кольору символізує компліменти (*гарний, добрий тощо*).

Діти по черзі називають подарунок або дію чи комплімент і ставлять цеглинку відповідного кольору на вежу.

2) Вправа «Асоціативний куц».

(Учитель, однокласники, тато, мама, дід, баба, сестра, брат, телефон, Інтернет...)

2. Повідомлення теми та завдань уроку

— Сьогодні учні 1-го класу розпочнуть пізнавати світ школяра.

3. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 6).

Завдання 1. Слухання розповіді за посиланням (QR-кодом)

— Чого ви хочете навчитися у школі?

Завдання 2. Проблемне питання «Навіщо люди знайомляться?»

Дискусійна сітка Елвермена, або «павутинка» дискусії

Стратегія спрямована на організацію дискусії в класі й формування в учнів чіткої позиції щодо обговорення проблем на рівні дібраних ними аргументів.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, бо чим ти більше маєш друзів, тим веселіше жити. Так...	Чи потрібно людям знайомитися?	Ні, бо ти не знаєш, він справжній товариш чи ні. Ні...

Учні мають аркуші з клейкою основою, на яких записано їхні імена та прізвища. Діти виходять до дошки та наклеюють їх відповідно до власних переконань. Учитель об'єднує їх у групи й організовує диспут із цього питання. Учні вільно висловлюються та відстоюють свою думку, зважаючи на певні факти; можуть під час диспуту змінити думку й перейти до іншої групи.

Завдання 3

- Діти, коли ми користуємося усним мовленням?
- А коли писемним?
- Розгляньте малюнки.
- Хто з дітей користується писемним мовленням, а хто — усним?

Гра «Долоньки»

— З-поміж поданих висловлювань знайдіть усні.

- Лисичка запросила на гостини Журавля.
- Коза-Дерева всім розповідала, що вона голодна.
- Ворона надіслала електронною поштою вітання Сороці з Днем народження.
- Вовк написав замітку в газету про гарного господаря лісу Ведмеда.
- Півник Голосисте Горлечко глузував з мишенят.

Фізкультхвилинка

У КОЛІ

У колі ми зібралися:

Ось — ти, ось — я!

Праворуч, ліворуч — велика сім'я.

А хто тут із нами?

Яке твоє ім'я?

Привіт! Привіт!

Ось — ти, ось — я!

Нам добре, нам весело:

Ось — ти, ось — я!

Ми в колі усі разом, як дружна сім'я.

А хто тут із нами? Як твоє ім'я?

Привіт! Привіт!

Ось — ти, ось — я!

(Рукою обводять коло.)

(Показують на того, хто навпроти, і на себе.)

(Показують на сусідів праворуч та ліворуч.)

(Рукою обводять коло.)

(Діти одне за одним називають свої імена.)

(Махають рукою чи обирають інший жест для вітання.)

(Показують на того, хто навпроти, і на себе.)

(Рукою обводять коло.)

(Показують на того, хто навпроти, і на себе.)

(Вигадують разом жести дружби.)

(Рукою обводять коло.)

(Махають рукою чи обирають інший жест для вітання.)

Т. Мельник

2) Робота за підручником (с. 7).

Вправа «Квест-цікавинка»

Один із найвідоміших жестів — рукостискання. Походить воно від руху рук, які показували, що в них немає зброї. Оскільки більшість людей на землі правші, то подавали здебільшого ту руку, у якій могла бути зброя, — праву. Із тієї самої причини і рукавичку знімали перед вітанням. А оскільки зброю носили чоловіки, вони і почали так вітатися.

У давні часи китайці, вітаючись, потискали руки самі собі. У наші дні таким жестом одна людина вітає публіку.

Ескімоси, вітаючись, легенько б'ють одне одного кулаком по голові та плечах. А мешканці Лапландії — труться носами.

Жителі одного із племен Папуа-Нової Гвінеї на знак привітання лоскочуть одне одного підборіддям.

Ось таке розмаїття вітань оточує нас на сьогодні. Таким чином, за манерою вітати людей можна сміливо визначити, звідки родом людина, тому що різні традиції та звичаї відкладають відбиток на те, як вітаються люди в різних країнах.

Завдання 1. Робота в парах. Складання діалогу

- Як люди можуть вітатися?
- Розіграйте сценки вітання.

Завдання за вибором:

- Як вітаються українці?
- Як вітаються китайці?
- Як вітаються ескімоси?
- Як вітаються лапландці?
- Як вітаються гвінейці?

Завдання 2

- Що означають жести?
- Замість усних висловлювань багато людей користуються жестами.
- Якими жестами користуєтеся ви?
- Що означає виставлений уперед великий палець? (*Задоволення.*)
- Якими жестами ви скористуетесь, аби промовити слово «проходьте»?

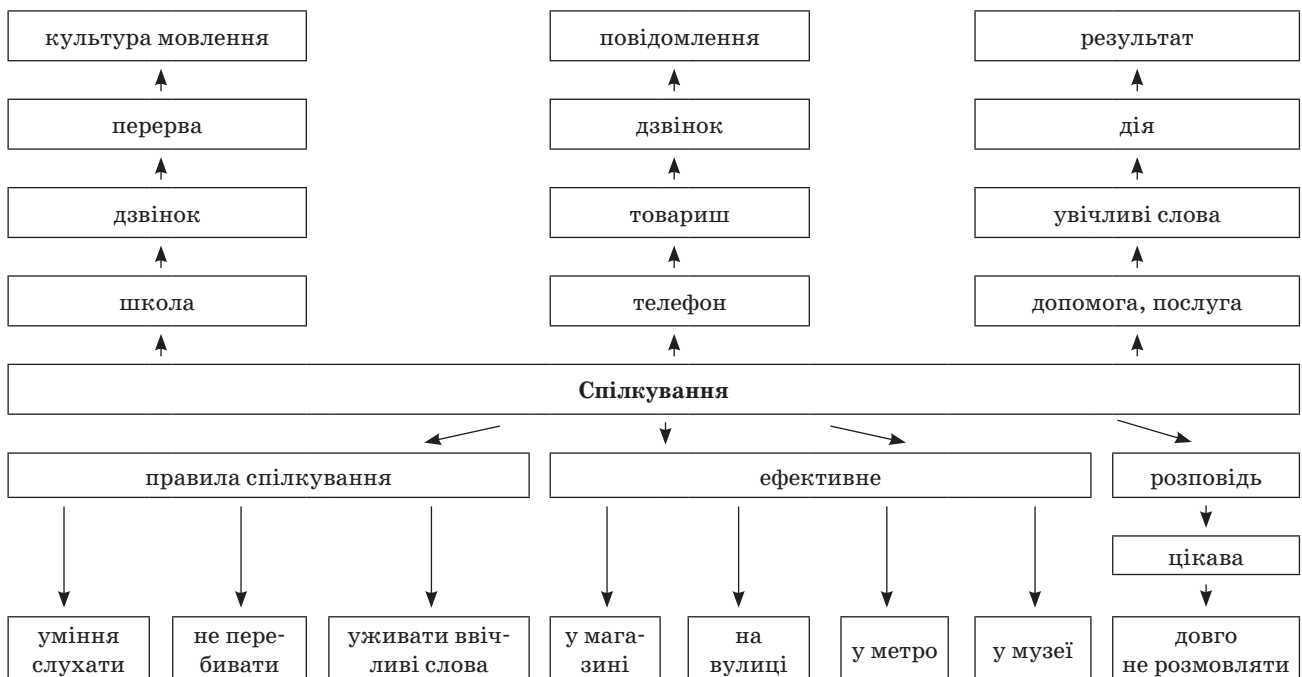
Завдання 3

- Замість яких слів використано ці жести?

3) Вправа «Кластер».

Завдання: складіть «Кластер» до слова *спілкування*.

- Доберіть ключові слова до слова *спілкування*.
- Зазначте поняття, що глибше розкривають зміст.

Висновок. Отже, слово *спілкування* охоплює чималу кількість інших слів.

— Назвіть основні правила спілкування

ОСНОВНІ ПРАВИЛА СПІЛКУВАННЯ

1. Будьте завжди ввічливими, привітними й доброзичливими у спілкуванні, з повагою ставтеся до співрозмовника.
2. Умійте слухати, не перебивайте співрозмовника.
3. Не викрикуйте.
4. Говоріть про те, що може бути цікавим і корисним для слухачів.
5. Не ображайте людей словом.
6. Використовуйте у спілкуванні звертання і ввічливі слова, дотримуйте культури мовлення.
7. Умійте підтримати людину словом і справою у будь-якій ситуації.

4) Практична робота «Як попросити про послугу чи допомогу». Робота в парах.

— Розіграйте діалог «Прохання товариша про допомогу».

Учні в парах розігрують діалог «Прохання товариша про послугу чи допомогу».

Діалог 1

— Тарасику, у мене зламався олівець. Дай мені, будь ласка, підстругачку.

— Візьми, будь ласка!

— Дякую тобі. Ти справжній товариш.

— Я знаю, ти вчинив би так само.

Діалог 2

— Оксанко, ти йдеш додому?

— Ні. Мені потрібно полити квіти у класі. Алінко, допоможи мені, будь ласка!

— Авжеж. Давай поливальницю. Разом працювати веселіше і швидше.

— Дякую тобі за допомогу!

— Коли знадобляться ці знання у житті?

5) Робота з конструктором LEGO.

Руханка-тренінг «Вежа добрих учинків»

— Діти, перед вами багато цеглинок. Ви берете цеглинки і розпочинаєте будувати вежу. Я розпочинаю першою. Підходжу до Олексія, беру його за руку і дякую йому за допомогу: «Я обираю Олексія, тому що він мені допоміг нести зошити, коли я його попросила, і кладу червону цеглинку». (*Хлопчик продовжує гру, обираючи іншого учня з класу. Гра триває доти, поки не будуть обрані всі учасники тренінгу. Останній учасник кладе цеглинку, а всі діти, піднявши руки догори, промовляють: «Ми вміємо робити добрі вчинки!»*.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

— Розкажіть про свої враження від уроку.

— Висловіть побажання однокласникам.

— Коли вам було весело, радісно?

— А коли ви сумували?

— Чому?

— Де знадобляться здобуті на уроці знання у житті?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 4. ОРІЕНТУВАННЯ НА ОБМЕЖЕНІЙ ПЛОЩИНІ

Мета: учити учнів орієнтуватися на сторінці зошита (*посередині, вгорі, внизу, ліворуч, праворуч*), наводити лінії, домальовувати, розфарбовувати предмети; розвивати дрібні м'язи руки та м'язову пам'ять дітей, увагу, логічне мислення; виховувати охайність, уважність.

Обладнання: плакат «Правильно сиди під час письма», кольорові олівці, малюнок із зображенням казкових героїв.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Форма проведення: телепередача «У гості до казки».

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Діти, подивіться одне одному в очі, посміхніться, передайте частинку свого гарного настрою іншим. Від ваших посмішок стало затишніше і світліше у нашому класі

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Сьогоднішній наш урок відбудеться у незвичайній формі. Я запрошую вас на телепередачу «У гості до казки». А ви, діти, будете не тільки глядачами, але й учасниками програми.

Зарядка для язичка

— Щоб опанувати професію телеведучого, слід мати гарну дикцію. Проведімо зарядку для язичка!

Посичіть, як гуси-лебеді: с-с-с!

Подзижчть, як комарик: з-з-з!

Пошуміть, як Змій-Горинич: ш-ш-ш!

Поклацайте зубами, як Вовчик-Братик.

Робота над скоромовками

— Пригадайте відомі вам скоромовки.

- Сів Карпо на колоду
Та й упав у воду:
Кис, кис, мок, мок;
Викис, вимок, виліз — висох,
Знов сів на колоду
Та й упав у воду...

- Сів шпак на шпаківню,
Заспівав шпак півню:
— Ти не вмієш так, як я,
Так, як ти, не вмію я.

- Женья з бджільми не дружив —
Завжди Женья бджіл дражнив.
Женью бджоли не жаліли —
Та дражнила нажалили!
Знай!

Грицько Бойко

- Гуси гучно гелґотали —
Горобці зерно клювали.
Гуси гонять горобців,
Голубок на ганок сів.

О. Кононенко

2. Повідомлення теми та мети уроку

3. Вивчення нового матеріалу

1) Вправляння в орієнтуванні на сторінці зошита (с. 4).

— Запрошую вас у гості до казки. Намагайтеся відгадати казкових персонажів та визначити, де вони знаходяться на сторінці зошита.

Робота над загадками

- Від Яги він утікав,
Темним лісом мандрував.

Гуси хлопчика спасли
І додому відвезли. (*Телесик*.)

— Де знаходиться цей герой казки на сторінці зошита? (*Вгорі*.)

- «Підбігла Оленка до деревця та й просить про допомогу».
 - Де знаходиться яблунька на сторінці зошита? (*Посередині.*)
 - Візьміть зелений олівець і обведіть контури дерева.
 - Хоч маленький цей хлопчина, Злого змія подолав,
Зате має добру силу: Сестру Оленку врятував. (*Котигорошко.*)
 - Де знаходиться цей герой казки на сторінці зошита? (*Ліворуч.*)
 - Який головний герой розміщений праворуч?
 - Працювала я у хаті, Є у мене така звичка —
Танцювала у палаці. Десь губити черевички. (*Попелюшка.*)
 - Де знаходиться ця героїня казки на сторінці зошита? (*Внизу.*)

Фізкультхвилинка

Час настав для відпочинку — проведем фізкультхвилинку. Пташка високо літає, зайчик весело стрибає, листка солодко моргає. А ведмедик потягнувся,	їжачок в клубок згорнувся, лось до гілки нахилився. Весело звірятам всім: і великим, і малим. Сонечко привітне гляне, враз — і в класі тиша стане.
---	---

2) Повторення правил першокласника.

Зошит свій я розгортаю, Навкоси його кладу. Олівець ось так тримаю.	Сяду рівно, не зігнуся, До роботи я берусь.
---	--

— Як ви повинні сидіти за партою? (*Ноги мають стояти повною ступнею на підлозі, спина рівна, голова нахилена вниз так, аби бачити, що позначено у зошиті, лікті — на парті так, аби не звисали. Між партою і грудьми повинна бути відстань на ширину долоні.*)

— Як перевіряють відстань між очей до зошита? (*Потрібно спертися ліктем на парту й торкнутися пальчиками скроні.*)

— Діти, як правильно покласти зошит? (*Зошит має лежати навкоси.*)

— Як потрібно тримати олівець? (*Олівець тримаємо тільки трьома пальцями — великим, вказівним і середнім. Він більше спирається на середній палець, ми притримуємо великим і зверху вказівним пальцями. Усі три пальці знаходяться приблизно на відстані 2 см від кінця олівця.*)

3) Гра «Малюємо казку» (зошит, с. 5).

— Режисер телепередачі «У гості до казки» дуже просить вас допомогти створити мультфільм, бо у нього захворів художник.

— Діти, допоможемо?

— Отже, берімося до роботи.

— У зошиті на чистій сторінці намалюйте казку, що вам дуже подобається, яку ми всі разом спробуємо відгадати. Не забувайте правильно розташовувати предмети на аркуші. Головних героїв завжди потрібно розміщувати посередині.

Учитель надає допомогу учням.

4) Вправа «Асоціативний куц».

(*Принц, черевичок, палац, карета, коні, ...*)

5) Робота з конструктором LEGO. Робота в групах.

Діти працюють на килимку.

— Діти, уявіть, що вам потрібно створити мультиплікаційного героя. Спробуйте створити цього героя. Перед вами багато цеглинок. Отже, беріть цеглинки і розпочинайте фантазувати!

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

1. Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Що ви вчилися робити на уроці?
- Де можна розмістити предмети на сторінці зошита?

2. Робота над загадками

КАЗКОВІ ЗАГАДКИ (*демонстрування зображень казкових персонажів*)

За посиланням: www.poetryclub.com.ua.

- В казці цій хтось роботящий
Все ранесенько вставав.
Підмітав в дворі гарненько,
Пісенькою всіх вітав.
З ним жили ледачі миші,
Тільки в іграх знали толк!
От за все і поплатились!
Що за казка? («*Колосок*».)
— Діти, розмість півника праворуч, а мишеняток — ліворуч.
- В лісі звірям всім на втіху
Щось згубив старенький дід.
Влізли мишка туди й жабка,
Заець, лиска, вовк, ведмідь,
Ще й кабан-іклан! Будь ласка,
Пригадайте, що за казка? («*Рукавичка*».)
— Діти, розмість рукавичку посередині, жабку — ліворуч, зайчика — праворуч.
- Із соломи цей дружок,
В нього солом'яний бочок.
Зловив зайця, лиску й вовка,
Ще й ведмедя приволок!
Від ножа щоб врятуватись,
Постаралися вони:
Для дідуся і бабусі
Подарунки принесли. («*Солом'яний бичок*».)
— Діти, розмість сонечко вгорі, бичка — внизу, а бабу — ліворуч від бичка.
- Сидить півник на печі
Їсть смачненькі калачі.
Ось лисичка прибігає,
Півника мерщій хапає.
Біжить котик рятувати,
В лиса півника забрати. («*Котик і півник*».)
— Розмістіть котика внизу, а півника — вгорі.
- Вигнав дід козу із хати —
Та пішла вона блукати:
Всі козу ту виганяли,
Рак козуню ущипнув,
Зайцю хатку повернув. («*Коза-дереза*».)
— Розмістіть козу — посередині, зайчика — внизу, а рака — ліворуч.
— Пам'ятайте: щоб не потрапити у біду, потрібно дотримувати правил поведінки!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК
